

Dariusz Michta

Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. Leona Schillera w Łodzi

DYSPOZYCJA WKŁADEM NA WYPADEK ŚMIERCI – ZAGADNIENIA PODATKOWE

Streszczenie (abstrakt): Nabycie praw do wkładu oszczędnościowego na podstawie dyspozycji wkładem na wypadek śmierci podlega opodatkowaniu. Obowiązek podatkowy ciąży na nabywcy praw majątkowych, czyli na beneficjencie i powstaje z chwilą śmierci wkładcy. Beneficjent będzie jednak zwolniony od podatku, jeżeli zgłosi nabycie prawa właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego w terminie sześciu miesięcy od dnia powstania obowiązku podatkowego.

Słowa kluczowe: bank, zapis bankowy, podatek, posiadacz rachunku

DISPOSITION OF CONTRIBUTION IN CASE OF DEATH – TAX ISSUES

Abstract: The acquisition of rights to a savings contribution on the basis of an instruction in case of death is taxable. The tax obligation lies with the purchaser of property rights, it means the beneficiary, and arises upon the death of the contributor. However, the beneficiary will be exempt from tax if he reports the acquisition of the right to the competent head of the tax office within six months from the date of the tax obligation.

Keywords: bank, bank bequest, tax, account possessor

Wstęp

W numerze 1/2019 „Eunomii”¹ ukazał się artykuł poświęcony historycznej ewolucji przepisów dotyczących dyspozycji wkładem na wypadek śmierci, który przedstawiał także obecnie obowiązujące regulacje prawne, porównując zapis bankowy z analogiczną instytucją unormowaną w ustawie o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych². W numerze 2/2019 „Eunomii”³ został z kolei opublikowany artykuł omawiający zakres podmiotowy (wkładcy i beneficjenci) oraz przedmiotowy zapisu bankowego. Tematem

¹ D. Michta, *Dyspozycja wkładem na wypadek śmierci – rys historyczny i obowiązujące regulacje*, „Eunomia – Rozwój Zrównoważony – Sustainable Development” 2019, nr 1, s. 9-15.

² Ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 2412.

³ D. Michta, *Dyspozycja wkładem na wypadek śmierci – zakres podmiotowy oraz przedmiotowy*, „Eunomia – Rozwój Zrównoważony – Sustainable Development” 2019, nr 2, s. 55-62.

niniejszego artykułu są natomiast zagadnienia podatkowe związane z dyspozycją wkładem na wypadek śmierci.

Podstawa prawna opodatkowania

Zgodnie z zasadą *nullum tributum sine lege* (nie ma podatku bez ustawy), znajdującą potwierdzenie w art. 84 i art. 217 Konstytucji⁴, również podatek od nabycia praw do wkładu oszczędnościowego na podstawie dyspozycji wkładem na wypadek śmierci ma umocowanie ustawowe. Jest to ustawa o podatku od spadków i darowizn z 1983 roku⁵. Ustawa ta zastąpiła ustawę o podatku od spadków i darowizn z 1975 roku⁶, która – podobnie jak obecnie obowiązująca ustawa – obejmowała (art. 1 ust. 2) swym zakresem także nabycie praw do wkładu oszczędnościowego na podstawie dyspozycji wkładcy na wypadek jego śmierci.

Obok ustawy o podatku od spadków i darowizn istotnym źródłem prawa w zakresie poruszanej tematyki jest rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie wzoru zgłoszenia o nabyciu własności rzeczy lub praw majątkowych⁷, wydane na podstawie art. 4a ust. 5 ustawy o podatku od spadków i darowizn, które określa zakres danych zawartych w zgłoszeniu o nabyciu własności rzeczy lub praw majątkowych oraz wzór zgłoszenia o nabyciu własności rzeczy lub praw majątkowych (formularz SD-Z2).

Opodatkowanie nabycia praw do wkładu oszczędnościowego na podstawie dyspozycji wkładem na wypadek śmierci

Stosownie do art. 1 ust. 2 ustawy o podatku od spadków i darowizn nabycie praw do wkładu oszczędnościowego na podstawie dyspozycji wkładem na wypadek śmierci podlega podatkowi. Obowiązek podatkowy ciąży na nabywcy praw majątkowych (art. 5 ustawy o podatku od spadków i darowizn), czyli na beneficjencie i powstaje z chwilą śmierci wkładcy (art. 6 ust. 1 pkt 3) ustawy o podatku od spadków i darowizn), niezależnie od przeprowadzenia postępowania spadkowego⁸. Podstawę opodatkowania stanowi wartość nabytych praw majątkowych, ustalona według stanu praw majątkowych w dniu nabycia i cen rynkowych z dnia powstania obowiązku podatkowego (art. 7 ust. 1 ustawy o podatku od spadków i darowizn), co w przypadku dyspozycji wkładem na wypadek śmierci oznacza tę samą datę i tę samą wartość (stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy o podatku od spadków

⁴ Zgodnie z art. 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej nakładanie podatków, innych danin publicznych, określanie podmiotów, przedmiotów opodatkowania i stawek podatkowych, a także zasad przyznawania ulg i umorzeń oraz kategorii podmiotów zwolnionych od podatków następuje w drodze ustawy. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm.

⁵ Ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn, t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1813.

⁶ Ustawa z dnia 19 grudnia 1975 r. o podatku od spadków i darowizn, Dz.U. z 1975 r., nr 45, poz. 228.

⁷ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 listopada 2015 r. w sprawie wzoru zgłoszenia o nabyciu własności rzeczy lub praw majątkowych, Dz. U. z 2015, poz. 2060.

⁸ A. Mikos, *Opodatkowanie podlegających dziedziczeniu wkładów na rachunku bankowym*, „Monitor Podatkowy” 2002, nr 8, s. 50, R. Styczyński, *Komentarz. Ustawa o podatku od spadków i darowizn*, Warszawa 2014, s. 191.

i darowizn wartość praw do wkładów oszczędnościowych przyjmuje się w wysokości tych wkładów).

Wysokość podatku ustala się w zależności od grupy podatkowej, do której zaliczony jest nabywca. Wszyscy beneficjenci dyspozycji wkładem na wypadek śmierci są zaliczani do I grupy podatkowej (art. 14 ust. 1 wz. z art. 14 ust. 3 pkt 1) ustawy o podatku od spadków i darowizn). Jeżeli nabywca jest zaliczony do I grupy podatkowej opodatkowaniu podlega nabycie praw majątkowych o wartości przekraczającej 9 637 zł (art. 9 ust. 1 pkt 1) ustawy o podatku od spadków i darowizn). Podatek oblicza się od nadwyżki podstawy opodatkowania ponad kwotę wolną od podatku, według następujących skal: do 10 278 zł – 3%, ponad 10 278 zł do 20 556 zł – 308 zł 30 gr i 5% nadwyżki ponad 10 278 zł, ponad 20 556 zł – 822 zł 20 gr i 7% nadwyżki ponad 20 556 zł (art. 15 ust. 1 ustawy o podatku od spadków i darowizn).

Należy uzupełnić, że ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy o podatku od spadków i darowizn oraz ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych⁹ nałożyła na bank dodatkowy obowiązek. Stosownie do znowelizowanego art. 19 ust. 1 ustawy o podatku od spadków i darowizn dłużnicy spadkodawcy lub osób, którym przysługują wierzytelności z tytułu wkładu oszczędnościowego na podstawie dyspozycji wkładem na wypadek śmierci są obowiązani przekazać naczelnikowi urzędu skarbowego właściwemu ze względu na miejsce zamieszkania wierzyciela, informację o dokonanych wypłatach (zwrocie długu) i ich wysokości, w terminie 14 dni od dnia wypłaty. Dopuszczenie do wypłaty z naruszeniem w/w obowiązku skutkuje solidarną odpowiedzialnością banku za zobowiązania podatkowe z podatnikiem do wysokości wypłaconych kwot (art. 19 ust. 5 ustawy o podatku od spadków i darowizn).

Zgłoszenie nabycia praw do wkładu oszczędnościowego na podstawie dyspozycji wkładem na wypadek śmierci

Zgłoszenie nabycia praw do wkładu oszczędnościowego na podstawie dyspozycji wkładem na wypadek śmierci należy dokonać na formularzu SD-Z2¹⁰ (zgłoszenie o nabyciu własności rzeczy lub praw majątkowych) w terminie sześciu miesięcy od dnia powstania obowiązku podatkowego, czyli od śmierci wkładcy. Stosownie do art. 4a ust. 1 pkt 1) ustawy o podatku od spadków i darowizn zwalnia się od podatku nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych m.in. przez małżonka, zstępnych, wstępnych, rodzeństwo, jeżeli zgłoszą nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego w terminie sześciu miesięcy od dnia powstania obowiązku podatkowego. Zgłoszenie po tym terminie lub brak zgłoszenia skutkuje koniecznością zapłaty podatku

⁹ Ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy o podatku od spadków i darowizn oraz ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych, Dz. U. z 2006 r., nr 222, poz. 1629. Ustawa weszła w życie z dniem 1 stycznia 2007 r. A. Krukowski, [w:] A. Krukowski, G. Liszewski, P. Smoleń, *Komentarz do ustawy o podatku od spadków i darowizn*, Warszawa 2011, 276-277.

¹⁰ Formularz można pobrać ze strony internetowej <https://www.podatki.gov.pl/pcc-sd/sd/formularze-dodruku-sd/>. Można także wypełnić formularz elektroniczny na stronie internetowej <https://www.podatki.gov.pl/pcc-sd/sd/e-deklaracje-sd/formularze-sd/>.

w wymiarze wyżej określonym (na zasadach określonych dla nabywców zaliczonych do I grupy podatkowej). Jeżeli beneficjent dowiedział się o nabyciu praw majątkowych po upływie wyżej wskazanego terminu, zwolnienie stosuje się także, gdy nabywca zgłosi te prawa majątkowe naczelnikowi urzędu skarbowego nie później niż w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym dowiedział się o ich nabyciu oraz uprawdopodobni fakt późniejszego powzięcia wiadomości o ich nabyciu (art. 4a ust. 2 ustawy o podatku od spadków i darowizn). Z regulacji określonej w art. 4a ust. 2 ustawy o podatku od spadków i darowizn nie będzie mógł skorzystać beneficjent, w przypadku gdy dowie się o nabyciu praw majątkowych po śmierci wkładcy, ale jeszcze przed upływem sześciomiesięcznego terminu od jego śmierci (np. po pięciu miesiącach od daty śmierci wkładcy).

Ponieważ jest to jedynie zgłoszenie, organ podatkowy nie odpowie na nie, chyba że zgłoszenie obarczone jest brakiem formalnym lub organ poweźmie wątpliwości co do prawdziwości złożonego zgłoszenia w ramach czynności sprawdzających (art. 272 ustawy Ordynacja podatkowa¹¹).

Formularz SD-Z2 – sposób wypełnienia

W punkcie 1 formularza należy podać identyfikator podatkowy NIP lub numer PESEL beneficjenta. Punkt 2 i 3 (numer dokumentu i status) są przeznaczone do wypełnienia przez pracownika urzędu skarbowego. W punkcie 4 (data nabycia) oraz 5 (data powstania obowiązku podatkowego) należy wpisać tę samą datę – datę śmierci wkładcy. W punkcie 6 należy podać urząd skarbowy, do którego adresowane jest zgłoszenie, w punkcie 7 cel złożenia formularza – złożenie zgłoszenia. W kolejnych punktach (8 – 23) należy podać dane identyfikacyjne i aktualny adres zamieszkania beneficjenta (nazwisko, pierwsze imię, imię ojca i matki, datę urodzenia, obywatelstwo, kraj, województwo, powiat, gminę, ulicę, numer domu, ewentualnie numer lokalu jeśli taki jest, miejscowość, kod pocztowy oraz miejscowość, w której znajduje się poczta – najczęściej pokrywa się ona z miejscowością, w której beneficjent zamieszkuje, ale w niewielkich miejscowościach może nie być poczty, wówczas należy podać tę miejscowość, w której znajduje się poczta doręczająca korespondencję). Następnie (punkty 24 – 39) należy podać dane identyfikujące i ostatni adres zamieszkania (a nie zameldowania) wkładcy (identyfikator podatkowy NIP lub numer PESEL, nazwisko pierwsze imię, imię ojca, imię matki, datę urodzenia, kraj, województwo, powiat, gminę, ulicę, numer domu, ewentualnie numer lokalu jeśli taki jest, miejscowość, kod pocztowy oraz miejscowość, w której znajduje się poczta – najczęściej pokrywa się z miejscowością, w której wkładca zamieszkiwał, ale w niewielkich miejscowościach może nie być poczty, wówczas – jak wyżej – należy podać tę miejscowość, w której znajduje się poczta doręczająca korespondencję). W punkcie 40 należy zaznaczyć kwadrat 13 (nabycie praw do wkładów oszczędnościowych na podstawie dyspozycji wkładcy). Kolejnym punktem, który należy zaznaczyć, jest punkt 50 – inny dokument, formularz SD-Z2 nie wymienia bowiem wśród rodzajów dokumentów potwierdzających nabycie rzeczy lub praw majątkowych osobno dyspozycji wkładem na wypadek śmierci. Następnie należy

¹¹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa, t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 900 ze zm.

wypełnić punkty 79 – 82. Należy wskazać kwotę środków pieniężnych, które beneficjent otrzymał tytułem dyspozycji wkładem na wypadek śmierci, wielkość nabytego udziału (w przypadku, gdy jeden beneficjent otrzymał 100% środków należy zaznaczyć 1/1), miejsce, z którego są nabywane środki, czyli nazwę banku, w którym wkładca miał rachunek, a także ich wartość rynkową w dniu powstania obowiązku podatkowego, która w przypadku dyspozycji wkładem na wypadek śmierci jest po prostu równa kwocie środków pieniężnych. Następnie należy zakreślić odpowiedni kwadrat w punkcie 88 dotyczącym stosunku pokrewieństwa nabywcy do osoby wkładcy. W przypadku dyspozycji wkładem na wypadek śmierci można brać pod uwagę jedynie kwadraty 1 – 4 (małżonek, zstępny, wstępny, rodzeństwo). W punkcie 93 (uwagi) można podać np. numer telefonu, co – w przypadkach, gdy nie jest konieczna korespondencja pisemna – usprawnia komunikację pomiędzy pracownikami urzędu skarbowego a beneficjentem dyspozycji. W punkcie 94 należy wskazać datę wypełnienia formularza, w punkcie 95 imię i nazwisko beneficjenta, a w punkcie 96 złożyć podpis. W przypadku, gdy formularz jest składany przez pełnomocnika należy w punkcie 95 wskazać imię i nazwisko pełnomocnika. Wówczas w punkcie 96 podpis składa pełnomocnik. Do formularza należy dołączyć dokument pełnomocnictwa oraz – jeśli udzielenie pełnomocnictwa nie jest zwolnione od opłaty skarbowej – dowód uiszczenia opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł¹².

Podsumowanie

Warunki i sposób rozliczenia dyspozycji wkładem na wypadek śmierci nie powinny nastręczać dużych trudności. Przepisy ustawy o podatku od spadków i darowizn, jak i formularz zgłoszeniowy są klarowne i czytelne. Należy przede wszystkim pamiętać, iż rozliczenie dyspozycji wkładem na wypadek śmierci jest niezależne od przeprowadzenia postępowania spadkowego i uzyskania prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku bądź dokonania przez notariusza poświadczenia dziedziczenia. Sześciomiesięczny termin na zgłoszenie nabycia praw do wkładu oszczędnościowego na podstawie dyspozycji wkładem na wypadek śmierci biegnie bowiem od śmierci wkładcy i w przypadku jego uchybienia beneficjent jest zobowiązany do zapłaty podatku, chyba że uchybienie to nie nastąpiło z jego winy i zgłosi on te prawa majątkowe naczelnikowi urzędu skarbowego nie później niż w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym dowiedział się o ich nabyciu, uprawdopodobniając jednocześnie fakt późniejszego powzięcia wiadomości o ich nabyciu.

---

¹² Organem podatkowym właściwym w sprawach opłaty skarbowej jest wójt (burmistrz, prezydent miasta). Organem podatkowym właściwym miejscowo w sprawach opłaty skarbowej w przypadku złożenia dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa oraz jego odpisu, wypisu lub kopii – organ podatkowy właściwy ze względu na miejsce złożenia dokumentu. W drodze przykładu – jeśli mamy zamiar złożyć formularz SD-Z2 wraz z pełnomocnictwem do Urzędu Skarbowego w Raciborzu, opłatę uiszczamy w kasie lub na właściwe konto Urzędu Miasta w Raciborzu. Dowód uiszczenia opłaty musi być wraz z pełnomocnictwem załączony do formularza. Jeżeli pełnomocnictwo udzielane jest małżonkowi, wstępnemu, zstępnemu lub rodzeństwu jest zwolnione od opłaty skarbowej. Ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej, t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1000 ze zm.

Bibliografia

1. Krukowski A., Liszewski G., Smoleń P., *Komentarz do ustawy o podatku od spadków i darowizn*, Warszawa 2011.
2. Michta D., *Dyspozycja wkładem na wypadek śmierci – rys historyczny i obowiązujące regulacje*, „Eunomia – Rozwój Zrównoważony – Sustainable Development” 2019, nr 1.
3. Michta D., *Dyspozycja wkładem na wypadek śmierci – zakres podmiotowy oraz przedmiotowy*, „Eunomia – Rozwój Zrównoważony – Sustainable Development” 2019, nr 2.
4. Mikos A., *Opodatkowanie podlegających dziedziczeniu wkładów na rachunku bankowym*, „Monitor Podatkowy” 2002, nr 8.
5. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 listopada 2015 r. w sprawie wzoru zgłoszenia o nabyciu własności rzeczy lub praw majątkowych, Dz. U. z 2015, poz. 2060.
6. Styczyński R., *Komentarz. Ustawa o podatku od spadków i darowizn*, Warszawa 2014.
7. Ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej, t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1000 ze zm.
8. Ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy o podatku od spadków i darowizn oraz ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych, Dz. U. z 2006 r., nr 222, poz. 1629.
9. Ustawa z dnia 19 grudnia 1975 r. o podatku od spadków i darowizn, Dz.U. z 1975 r., nr 45, poz. 228.
10. Ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn, t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1813.
11. Ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 2412.

Dane kontaktowe

demichta@op.pl